

Список використаних джерел

1. Легенчук С.Ф. *От парадигм Т.С. Куна – к научно-исследовательским программам И. Лакатоса : отечественные особенности и перспективы применения концепций философии науки в бухгалтерском учете* / С.Ф. Легенчук // *Аудит и финансовый анализ*. – 2009. – № 6. – С. 61-68.
2. *Розвиток теоретико-методологічних засад обліку, аналізу, контролю і аудиту: Монографія* / під заг. ред. д.е.н., проф. А.А. Пилипенка та к.е.н., проф. Г.Ф. Азаренкова. – Х.: ФОП Александрова К.М.; ВД «ІНЖЕК», 2012. – 640 с.
3. Cushing B.E. A Kuhnian interpretation of the historical evolution of accounting / B.E. Cushing // *The Accounting Historians Journal*. – 1989. – Vol. 16, No. 2. – P. 1-41.
4. Mouck T. Positive Accounting Theory as a Lakatosian Research Programme / T. Mouck // *Accounting and Business Research*. – 1990. – Vol. 20, No. 79. – P. 231-239.

УДК 657.37

Дзюба Оксана Миколаївна,
к.е.н., доцент кафедри економіки,
Національний транспортний університет,
м. Київ, Україна

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ АУДИТУ ЗВІТНОСТІ ЗІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Аудиторська діяльність є єдиним методом, що може забезпечити впевненість у достовірності інформації, яка представлена в фінансовій звітності, її користувачам. Але якщо говорити про сучасні компанії, то до них стейкхолдери висувають все більше вимог щодо висвітлення розвитку компаній відповідно до принципів сталого розвитку. Отже фінансова звітність не відтворює для заінтересованих сторін повну картину діяльності підприємства, особливо у сфері взаємодії підприємства з навколишнім середовищем та суспільством.

Для цього підприємства складають нефінансові звіти, де на основі різних стандартів (або і на власний розсуд) відображають показники з корпоративної соціальної відповідальності, чи ESG показники (екологічні, соціальні та управлінські), чи звітують за рівнями участі у досягненнях 17 Цілей сталого розвитку. Такі звіти дозволяють компаніям зокрема окреслити місію компанії, показати співробітникам, в якій компанії вони працюють, інвесторам - в яку компанію вони інвестують, а партнерам – з ким вони працюють; налагодити діалог із громадськими організаціями та місцевими громадами [7].

Але такі звіти потребують аудиту навіть більше, ніж фінансові. Звісно, ідеально, якщо вони проходять внутрішній аудит, адже зворотній зв'язок в такому форматі можна використати найповніше. Якщо компанія хоче вибудовувати стратегію сталого розвитку, то вона потребує достовірної перевіреної оцінки економічної, екологічної та соціальної діяльності [4]. Але не кожне підприємство може дозволити собі посаду внутрішнього аудитора,

особливо компетентного не лише у аналізі фінансової звітності. Тому постає питання про послуги незалежного аудиту нефінансової звітності та можливості її отримати для українських підприємств.

Усього в Україні станом на 08.10.2020 р. чинний сертифікат аудитора мали 2716 осіб, що в порівнянні з 2017 р. більше на 63 особи, або на 2,4%. Станом на ту ж дату в Реєстрі Аудиторської палати України значились 856 аудиторських фірм та 43 аудитори-підприємці [1]. А отже, кількість аудиторських фірм та аудиторів в порівнянні з 2017 роком зменшилася на 60 суб'єктів, або 6,3%, що свідчить про відтік суб'єктів господарювання з професії внаслідок дії низки факторів, у тому числі і кризових явищ у суспільстві, і посиленні вимог до аудиторської професії з боку регуляторів, та змін у законодавстві. З іншого боку, чи великий ринок замовників таких послуг в Україні, навіть якщо на ринку аудиторських послуг відбуваються об'єднавчі процеси, результатом яких стає укрупнення суб'єктів підприємництва для здійснення аудиторської діяльності [2], і теоретично такі аудиторські фірми матимуть ресурс для надання послуг з аудиту звітності зі сталого розвитку чи інтегрованих звітів? Зокрема практика такої діяльності на ринку Америки до 2015 року показала, що компанії «Великої четвірки» були готовими до надання послуг, але їм доводилось переконувати клієнтів у вигодах від перевірки інтегрованих корпоративних звітів. Але з 2015 року продовжується стала тенденція до зростання кількості перевірок незалежними аудиторами звітів сталого розвитку (враховуючи, що у 2015 році таку перевірку пройшли 60% найбільших американських емітентів [9]). То що ж є об'єктом перевірки?

На світовому ринку найбільш дієвим механізмом регулювання звітності сталого розвитку є протоколи Глобальної ініціативи зі звітності (GRI), які визначають сукупність показників, що характеризують соціальну, екологічну та економічну складові господарської діяльності підприємства [6]. Але ці протоколи – не єдина методика створення звітності з корпоративної соціальної відповідальності [4], а українське законодавство взагалі не регламентує вибір такої методики, хоча це й вважається однією з підвалин побудови підприємством стратегії сталого розвитку. Законодавство України з 2017 року встановлює вимоги до підготовки звіту про управління для деяких суб'єктів господарювання, і у 2018 році великі і середні підприємства почали їх складати (близько 160 компаній). Але станом на 2020 рік лише 22 великі компанії в Україні формують і оприлюднюють інтегровану звітність відповідно до стандартів GRI [8], і ці звіти не проходять регулярного зовнішнього аудиту.

Як бачимо, однією з проблем українського ринку аудиту нефінансової звітності є те, що ринок досить малий, з іншого боку якщо українські аудиторські компанії і захочуть виходити на нього саме з цією послугою, то обмеженням буде те, що проблема ринку аудиту в Україні – це хибна думка про можливість вільного входу на нього [2], адже 50-75% ринку належить міжнародним компаніям «Великої четвірки» [3]. Жодна українська аудиторська фірма не наважиться стати конкурентом для цих компаній, тому що єдиною конкурентною перевагою вітчизняних аудиторських фірм є ціни на послуги. І третьою проблемою для розвитку аудиту звітності зі сталого розвитку є набуття

аудиторами все більшого спектра компетенцій [5]. І це не просто розширення компетентностей, але й використання сучасних технологій для проведення перевірок, опанування суміжних областей (особливо для екологічного аудиту), гнучкість та здатність до самонавчання.

Але перспективи аудиту сталого розвитку в Україні розкриватимуться паралельно із зростанням складених компаніями звітів та усвідомленням їх важливості, що доводить міжнародний досвід. Адже звіти зі сталого розвитку, що проходять незалежний аудит, дозволяють компаніям дешевше залучати капітал і знижувати кількість помилок у прогнозах за рахунок повнішої аналітики.

Список використаних джерел

1. Аудиторська Палата України - <https://www.apu.com.ua/>
2. Жукова Т.А., Ганус І.С., Плікус І.Й. Аналіз ринку аудиторських послуг в Україні. Вісник СумДУ. Серія Економіка, №2 2019 URL : <https://visnyk.fem.sumdu.edu.ua/media/attachments/2019/12/17/8-63-69.pdf> (Дата звернення: 10.10.2020р.).
3. Духненко В., Дуброва О. Огляд ринку аудиторських послуг в Україні. Київ : «Міжнародна Маркетингова Група Україна». URL : <https://www.marketing-ua.com/article/obzor-rynka-auditorskih-uslug-v-ukraine> (Дата звернення: 12.10.2020р.).
4. Будько О.В. Роль внутрішнього аудиту в забезпеченні сталого розвитку підприємства. Вісник Хмельницького національного університету (економічні науки). Хмельницький, 2016. № 4, том 1. С.68-74.
5. Бойко О. Еволюція аудиту задля сталого розвитку: симбіоз нових технологій, компетенцій та досвіду. Вісник МСФЗ (в Україні). Київ : ТОВ «ЛІГА ЗАКОН», 2019. № 8. URL : https://msfz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/FZ001944 (Дата звернення: 14.10.2020р.).
6. Замула І.В., Травін В.В., Олішевська Ю.К. Оцінка латентних показників у фінансовому аналізі при реалізації концепції сталого розвитку. Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: економіка, управління та адміністрування. 2019. № 2 (88). С. 17-22.
7. Саприкін М. Навіщо бізнесу звіти зі сталого розвитку? Економічна правда. Київ : Агентство «Інтерфакс-Україна», 2019. URL : <https://www.epravda.com.ua/columns/2019/10/31/653160/> (Дата звернення: 10.10.2020р.).
8. GRI's Sustainability Disclosure Database. URL : <https://database.globalreporting.org/> (Дата звернення: 20.09.2020 р.).
9. Аудиторські послуги та звітність сталого розвитку. Київ : Аудит-Оптим., 2018. URL : <https://audit-optim.com.ua/news/132-auditorska-zvitnist> (Дата звернення: 17.10.2020р.).